

**LIETUVOS NACIONALINIO MUZIEJAUS
2021 METŲ VEIKLOS ATASKAITA**

Vilnius, 2022

VADOVO ŽODIS

2021 metai Lietuvos nacionaliniam muziejui buvo reikšmingi, kūrybingi ir sėkmingi. Svarbiausias praėjusių metų įvykis – naujo muziejaus padalinio Istorijų namų atvėrimas. Nepaisant besitęsiančios pandemijos, 2021 metais kūrėme aktualų, išskirtinį, įtraukiantį muziejų. Dėjome visas pastangas, kad, dirbdami pandemijos sąlygomis, sudarytume galimybes lankytojams kokybiškai patirti muziejų ne tik gyvai, bet ir virtualiai, tobulinome muziejaus darbuotojų gebėjimus dirbti naujomis sąlygomis, didinome paslaugų ir muziejaus turinio prieigą, ieškojome naujų tvarių pajamų šaltinių.

Atidarę šiuolaikinius muziejaus reikalavimus atitinkantį naują padalinį – Istorijų namus, galėjome iš esmės atliepti lankytojų lūkesčius, nes pagaliau turime erdves, pritaikytas tarptautinėms parodoms, šeimoms su vaikais, neįgaliesiems, jose veikia kavinė, suvenyrų parduotuvė, atviros etnografijos saugyklos ir yra kiemas, tinkamas mažiems ir didesniems renginiams lauke.

2021 metais muziejus surengė net 47 parodas, kuriose visuomenei pristatėme daugiau nei 25 tūkstančius eksponatų. Sulaukėme daugiau nei 140 tūkstančių lankytojų muziejaus erdvėse ir daugiau nei 116 tūkstančių virtualių lankytojų. Svarbiausia praėjusių metų muziejaus paroda – tarptautinė paroda „Deivės ir kariai: Marijai Gimbutienei – 100“, surengta kartu su 18 užsienio ir 11 partnerių iš Lietuvos. Kitos reikšmingos parodos – „Ką slepia sarkofagas? Egipto mumijų tyrimai“, A. Baltėno fotografijų paroda „Darbai ir gyvenimai“, T. Kazakevičiaus fotografijų paroda „Tai, ko nebebus“, Baltijos medalių trienalė „Medalio menui Lietuvoje ir Lenkijoje – 500“, D. Grinkevičiūtės rankraščio paroda „Negalėjau neparašyti“, K. Varnelio piešinių paroda „Begalybės link“, R. Dichavičiaus fotografijų paroda „Vardai, tapę mūsų laiko ženklais“, Petro Repšio darbų paroda „Pasikalbėjimai su savimi“ Palangos burmistro Jono Šliūpo muziejuje, Palangoje, „Aukso žiedą dovanojo...“ Vinco Kudirkos muziejuje, Kudirkos Naumiestyje, asmeninių Jono Basanavičiaus daiktų paroda Jono Basanavičiaus gimtinėje, Ožkabalių I kaime. Muziejus siekia nuolat atnaujinti savo ekspozicijas, pernai įrengėme naują Vilniaus gynybinės sienos bastėjos ekspoziciją, papildėme ją naujomis technologijomis, leidžiančiomis lankytojams interaktyviai susipažinti su pristatoma istorija. Interaktyviomis priemonėmis papildyta ir atnaujinta ir Gedimino pilies bokšto ekspozicija.

Taip pat parengtos 4 kilnojamosios parodos, jos pristatytos 12-oje muziejų ir galerijų visoje Lietuvoje. 4 parodos pristatytos užsienyje: „(Ne)matomi Lietuvos piliakalniai“ (Zagrebe), kilnojamoji paroda, skirta Marijos Gimbutienės gimimo metinėms (Paryžiuje), „Įkvėpimo paieškos harmonijoje su Lietuvos liaudies meno grožiu“ (Varaždine, Zadare).

Nepaisant pandemijos, muziejus surengė 900 edukacinių užsiėmimų, kurie pritraukė daugiau kaip 15 tūkstančių dalyvių. Pasiteisino ir nauja muziejaus paslauga – nuotoliniai edukaciniai užsiėmimai. Sulaukėme 8089 lankytojų, šią paslaugą plėtosime ir 2022 metais.

Lietuvos nacionalinis muziejus nuosekliai plėtė ir kitas virtualias paslaugas: sukūrėme audiogido platformą, integravome *Actionbound* mobiliąją aplikaciją edukaciniuose užsiėmimuose bei individualiam ekspozicijų pažinimui, parengėme ne vieną vaizdo pasakojimą, kartu su Vilniaus universiteto Istorijos fakultetu ir UAB „15min“ rengėme paskaitų ciklą „Vilniui ir pasauliui“, kartu su LRT sukūrėme naują radijo laidą „Muziejaus istorijos“, kurias galima klausytis tiesiogiai arba po laidos LRT radiotekoje bei tinklalaidžių platformose Spotify, Speaker, Podcastaddict, Podchaser. Visuomenei pristatėme du virtualius - Gedimino pilies bokšto ir Vilniaus gynybinės sienos bastėjos - interaktyvius turus, virtualų gidą Vilniaus mieste „Archeologija po tavo kojomis“. Be jau minėtų virtualių paslaugų bei produktų, muziejus lankytojams pradėjo siūlyti ir e-bilietai įsigijimo paslaugas.

Muziejus skiria daug dėmesio gerinti prieinamumą neįgaliems žmonėms. Dirbdami kartu su neįgaliųjų organizacijomis patobulinome R. Rimantienės parodos „Ar galima šnekėtis man su jais“ pritaikymą regėjimo negalią turintiems žmonėms, 8 edukacines programas pritaikėme vaikams, turintiems autizmo spektro sutrikimų, ir 9 – regos sutrikimų turintiems vaikams. Papildomai sukūrėme 6 socialines istorijas, skirtas autistiškus vaikus auginančioms šeimoms. Naujajame arsenale atnaujino me vaikų erdvę. Dalyvavome programoje „Patyriminės dirbtuvės: įtrauktis kultūroje“, leidusioje įsivertinti, kokių žingsnių turime imtis, norėdami ir toliau gerinti muziejaus prieinamumą neįgaliesiems.

Reaguodami į prieglobsčio prašytojų krizę Baltarusijos pasienyje, praplėtėme savo veiklą spektrą ir bendradarbiaudami su Raudonojo Kryžiaus organizacija edukacinius užsiėmimus vykdėme Medininkų migrantų centre bei Naujininkų pabėgėlių priėmimo centre (užsiėmimuose dalyvavo apie 200 vaikų).

2021 metais muziejus visuomenei pristatė savo atsinaujinusį veidą – sėkmingos komunikacinės kampanijos, kurtos kartu su kūrybos partneriais, metu pristatytas naujas muziejaus logotipas, atnaujinta interneto svetainė, sukurta internetinė parduotuvė ir bilietai platinimo sistema.

Tarptautinė ir tarpsektorinė veikla 2021 metais buvo gana aktyvi – bendradarbiauta su 18 užsienio ir 11 Lietuvos partnerių. Muziejus aktyviai dalyvauja Lietuvos muziejų asociacijos, Baltijos jūros regiono pilių ir muziejų asociacijos, Tarptautinės istorijos muziejų asociacijos bei ICOM Lietuva veikloje.

2021 metais daug resursų pareikalavo muziejaus investiciniai projektai. Pakeistas Buvusios areštinės stogas, vykdyti Gedimino kalno aikštelės tvarkymo darbai, buvo tęsiama Gedimino kalno priežiūra ir Pilininko namo rekonstrukcija. Pradėtas pasirengimas Naujojo arsenalo restauravimui.

2022 metais ir toliau aktyviai sieksime būti aktualiu, išskirtiniu, įtraukiančiu muziejumi. Pagrindinis mūsų tikslas – susigražinti lankytojus į muziejų ir pritraukti naujas auditorijas. Mūsų dėmesio centre – lankytojas, kuriam sudarysime visas sąlygas dalyvauti, kurti, dalintis. Tobulinsime profesionalios kultūros vadybos kompetencijas, siekdami būti šiuolaikiška, lanksčia, saugia bei tvaria visuomenės poreikius atliepiančia organizacija. Saugosime ir aktualizuosime Lietuvos praeitį, kad padėtume žmogui pažinti pasaulį ir save.

I SKYRIUS

STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS

KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ

2021 metais didžiausią įtaką strateginio veiklos plano įgyvendinimui turėjo besitęsianti COVID-19 pandemijos sukelta krizė ir kovos su viruso plitimu priemonės, ypač valstybės ar savivaldybės mastu įvesti apribojimai, draudimai bei ekonomikos skatinimui skirtos priemonės.

Muziejaus veiklos, judėjimo ir kiti ribojimai bei sąmoningas žmonių elgesys vengiant nebūtinų kontaktų lėmė pastebimą fizinių muziejaus lankytojų srauto ir uždirbamų pajamų sumažėjimą, taip pat turėjo neigiamą įtaką planuotiems renginiams ir vykdomiems projektams – dalies jų įgyvendinimas sulėtėjo arba buvo atidėtas. Dėl šių priežasčių stiprinome šiuolaikinių technologijų panaudojimą savo veikloje – gerokai išaugo muziejaus siūlomų virtualių paslaugų, produktų kiekis ir virtualių lankytojų srautas.

Siekdami garantuoti darbuotojų saugumą, galimybes nepertraukiamai dirbti ir mažinti pandemijos įtaką užsibrėžto plano įgyvendinimui, 2021 metais skyrėme dėmesio nuotolinio darbo sąlygų gerinimui, su tuo susijusių kompetencijų tobulinimui ir rekomenduojamų prevencinių priemonių laikymosi užtikrinimui.

Lietuvos kultūros politikos strategijoje „Kultūra 2030“ akcentuojama, kad aktyvus gyventojų įsitraukimas į kultūrinės veiklas turi reikšmingos teigiamos įtakos gyventojų pilietiškumui, subjektyviai žmonių gerovei, psichinei sveikatai, visuomenei ir aplinkai

palankioms elgsenoms, nusikalstamumo mažinimui, verslumui, žinių ir įgūdžių vystymui, tautinio ir vietos tapatumo stiprinimui. Pasaulinės sveikatos ir psichikos sveikatos organizacijos atkreipia dėmesį į tai, kad dėl COVID-19 pandemijos prastėja visuomenės psichinė sveikata, Lietuvos psichikos sveikatos ekspertai taip pat įspėja, kad pandemija ir įvestas karantinas šalyje sukelia neeilinį stresą ir nerimą gyventojams, o neigiamos socialinės-ekonominės pasekmės bus jaučiamos dar ilgai ir pasibaigus pandemijai. Kultūros sektoriaus gyvybingumas ir prisitaikymas veikti pakitusiomis aplinkybėmis yra itin reikšmingas kovojant su minėtomis pasekmėmis. Lietuvos nacionalinis muziejus, tęsdamas ir visai efektyvindamas savo veiklą, pritraukdamas įvairias bendruomenes, siekia prisidėti prie Lietuvos žmonių gerovės.

ANTRASIS SKIRSNIS
STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1 strateginis tikslas: Kaupiant, tiriant, saugant ir pristatant visuomenei Lietuvos praeitį ir dabartį, ugdyti visuomenėje ryšio su savo istorine bendruomene suvokimą bei jungti Lietuvą su pasauliu

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas*, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudotą asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
01-01	Muziejaus rinkinių kaupimas, tyrimas, išsaugojimo užtikrinimas ir populiarinimas	5872,0	6057,4	5955,9	98,3
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>					

* Jeigu asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, asignavimai didėja ar mažėja daugiau nei 5 proc. lyginant su asignavimais, nurodytais asignavimų plane, to priežastys trumpai paaiškinamos po lentele. Paaiškinimai pateikiami dėl patikslintų asignavimų programos lygiu.

** Jeigu asignavimų panaudojimo procento nuokrypiai viršija 10 proc., jie ir jų priežastys trumpai paaiškinami po lentele.

* 118,4 tūkst. Eur – 2020 metais pervestos, bet nepanaudotos pajamų įmokų lėšos, įkeltos 2021 m. plane (1.4.1.1.1)

* 67,0 tūkst. Eur – papildomi asignavimai „Valstybės biudžeto lėšos, skirtos COVID-19 pandemijos padariniams šalinti“ (1.1.1.1.7)

** Asignavimų planas įgyvendintas 98,3 proc. 2021 finansinių metų pabaigoje liko nepanaudoti asignavimai (kodas 1.4.1.1.1) 101,4 tūkst. Eur., tai sudaro 1,72 proc. visų skirtų asignavimų. Biudžetinių įstaigų pajamų įmokų lėšų panaudojimo nuokrypis 1,72 proc. susidarė, nes esant

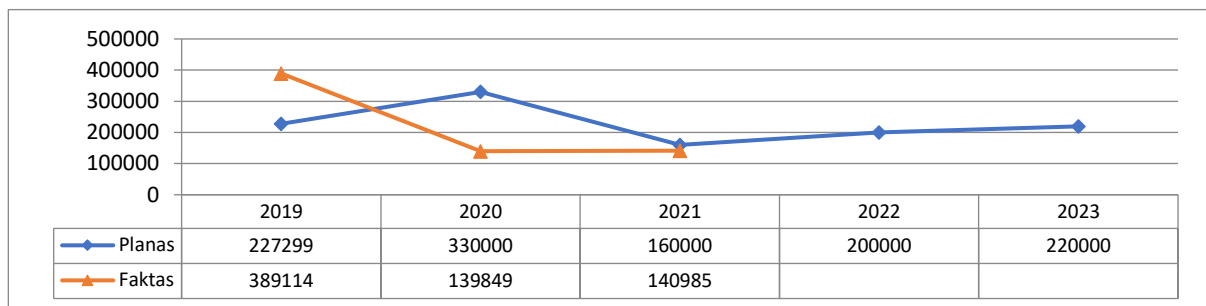
pandeminei situacijai šalyje, Muziejus pajamų įmokų planą pradėjo vykdyti (surinkti planuojamas pajamas) tik IV ketv., todėl metų gale surinktų pajamų negalėjo panaudoti, pagal patvirtintus pirkimo planus ir terminus.

Muziejaus strateginis tikslas vertinamas šiais efekto vertinimo kriterijais:

E-01-01 Lankytojų skaičius (žmonės);

E-01-02 Visuomenei pristatyta muziejaus rinkinio dalis (procentai).

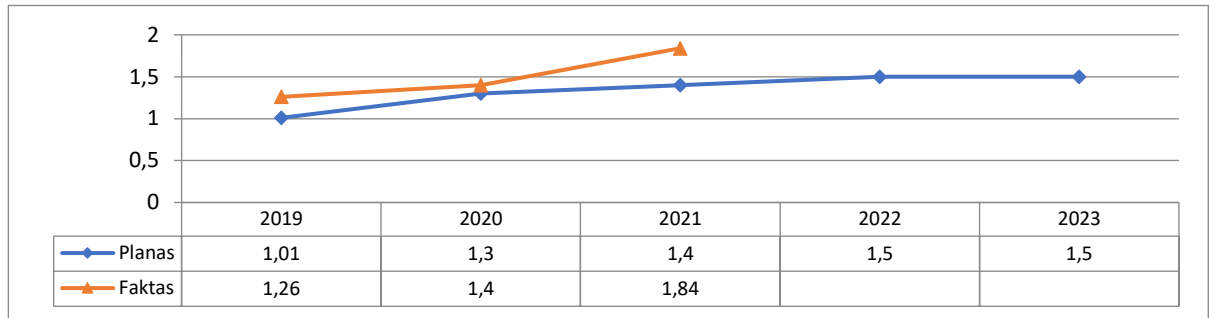
1 grafikas. E-01-01 Lankytojų skaičius (žmonės)

Planuodamas 2021 metų lankytojų skaičių muziejus tikėjosi mažėjančios pandemijos įtakos muziejaus veiklų ribojimams ir nuosaikais lankytojų skaičiaus augimo lyginant su 2020 metų rezultatais, kuomet prognozuota apsilankymų reikšmė buvo žymiai mažesnė dėl griežtų viruso suvaldymo priemonių, draudžiančių fizinį muziejų lankymą. Dėl pasikartojusio valstybės lygmens draudimo fiziškai lankyti muziejus ir dalyvauti renginiuose, taip pat dalį metų taikant griežtus lankytojų srautų ribojimus ir neatsinaujinus užsienio turistų srautui, planuotų lankytojų nepavyko sulaukti.

Muziejus toliau intensyviai dirbo siekdamas pritraukti lankytojus kitais būdais: surengė daugiau nei planuota parodų, laikydamasis visų nustatytų saugumo reikalavimų kvietė vaikus ir suaugusiuosius dalyvauti įvairiuose renginiuose, edukaciniuose užsiėmimuose bei kitose organizuojamose veiklose. Toliau plėtė virtualių paslaugų įvairovę: muziejaus ekspozicijų ir parodų virtualius turus, virtualias ekskursijas ir edukacijas, videoprojektus, baigė įgyvendinti elektroninio bilietavimo sistemą, suvenyrų ir knygų el. parduotuvę.

2 grafikas. E-01-02 Visuomenei pristatyta muziejaus rinkinio dalis (procentai)

Nurodyto efekto vertinimo kriterijaus reikšmė buvo gerokai viršyta, nes prie kriterijaus skaičiavimo buvo pridėta 6380 vnt. virtualiai eksponuotų muziejaus rinkiniuose saugomų eksponatų. Muziejaus ekspozicijose, parodose ir kilnojamosiose parodose bei kitų muziejų ir institucijų ekspozicijose ir parodose iš viso pristatyta 18 931 eksponatas, kas atitiko suplanuotą kriterijaus reikšmę.

STRATEGINIO TIKSLO PASIEKIMO IŠŠŪKIAI IR GALIMYBĖS

Lietuvos nacionalinis muziejus, įgyvendindamas savo misiją ir vykdydamas savo funkcijas, įsigyja, kaupia, tiria, restauruoja, saugo ir visapusiškai pristato visuomenei Lietuvos archeologijos, istorijos bei kultūros vertybes ir siekia būti atvira erdve įvairioms visuomenės grupėms. 2021 metais besitęsianti COVID-19 pandemijos sukelta krizė ir kovos su viruso plitimu priemonės lėmė būtinybę perdėlioti prioritetus ir dar daugiau dėmesio skirti tam, kad būtų užtikrintas platus ir saugus muziejaus paslaugų prieinamumas, darbuotojų bei lankytojų saugumas. Minėtų aplinkybių efektas atsispindi numatytų ir pasiektų veiklos rezultatų lyginamojoje analizėje.

Atliekant efekto vertinimo kriterijų analizę, detaliau buvo vertinami 4 pagrindiniai muziejaus uždaviniai (1. sistemingai papildyti, tinkamai apskaityti muziejaus rinkinius ir sudaryti sąlygas jų išsaugojimui; 2. populiarinti Lietuvos archeologijos, istorijos ir etninės kultūros vertybes; 3. vykdyti muziejaus pastatų ir materialinės bazės renovaciją bei modernizavimą; 4. gerinti komunikacijos kokybę), iš jų kylantys svarbiausi atlikti darbai, pasiekti rezultatai, kilusios problemos ir veiksmai, kurių buvo imtasi joms spręsti.

Svarbiausi atlikti darbai, veiklos rezultatai, informacija apie rezultato kriterijų pasiekimą

2021 metais buvo pilnai įgyvendintos suplanuotos veiklos, kuriomis siekėme sistemingai papildyti, tinkamai apskaityti muziejaus rinkinius ir sudaryti sąlygas jų išsaugojimui. Įsigyta 25 272

vnt. eksponatų. Tęstos šios lituanistinio paveldo paieškų ir tyrimų veiklos: 1900 m. Pasaulinės Paryžiaus parodos lietuvių etnografijos rinkinys Prancūzijoje, lietuvių išeivijos istorija po 1944 m., Lietuvos emigracijos istorija, Vasario 16-osios signatarų paveldas užsienyje. Įgyvendintas naujas projektas „Bridging Two Cultures: Lithuanian Immigrant Artists in Chicago 1950–2000“ kartu su Balzeko muziejumi Čikagoje. Įsigyti gausūs išeivių rinkiniai: Christopherio Juro (Didžioji Britanija) – Anglijos lietuvių skautų veiklą iliustruojančios fotografijos (1837 vnt.), Audriaus Plioplio (JAV) – lietuviškų margučių rinkinys (82 vnt.) bei pavienės lituanistinės vertybės.

Baigtas muziejinių vertybių pervalymas tikrąja verte.

Konservuotos ir restauruotos muziejaus (7321 vnt.) ir kitų institucijų (3 vnt.) muziejinės vertybės: archeologiniai radiniai, keramika, metalo dirbiniai, tekstilė, tapyba, medžio ir polichromijos dirbiniai, baldai ir popierius.

Rezultato kriterijų pasiekimas viršytas visuomenei pristatant muziejaus rinkinio dalį (25 311). Taip pat surengta 50% daugiau parodų (45). Gerokai daugiau žmonių dalyvavo edukaciniuose užsiėmimuose, ekskursijose bei virtualiuose edukaciniuose užsiėmimuose ir virtualiose ekskursijose. Tačiau nepavyko pasiekti planuoto lankytojų skaičiaus (140 985).

Investiciniai projektai muziejuje 2021 metais įgyvendinti iš dalies. Investicijų projektų „Kultūros paslaugų kokybės gerinimas Lietuvos nacionalinio muziejaus Naujojo arsenalo padalinyje“ ir „Lietuvos nacionalinio muziejaus pastatų Vilniuje, T. Kosciuškos g. 1, T. Kosciuškos g. 3 2-ojo ir 7-ojo korpusų rekonstravimas, pritaikant muziejinei veiklai“ planai įgyvendinti pilnai, tačiau investicijų projekto „Lietuvos nacionalinio muziejaus paslaugų plėtra Vilniaus piliavietėje. I-asis etapas“ įgyvendinimas dėl teisminių procesų yra pristabdytas, o investicijų projekto „Pilininko namo pritaikymas Lietuvos istorijos ekspozicijai ir edukacinių bei kultūrinių paslaugų teikimui“ darbai tęsiami su nedideliu atsilikimu dėl nenumatytų mūro tyrimų ir papildomų archeologinių tyrimų.

Veiklos rezultatų nauda šalies ekonominei ir socialinei situacijai

Dėl besitęsiančios pandemijos 2021-ieji buvo nepalankūs kultūros sektoriaus plėtrai. Nepaisant to, suvokdamas šio sektoriaus reikšmę ekonominei, socialinei gerovei, pilietinės visuomenės stiprinimui, Lietuvos nacionalinis muziejus dirbdamas karantino sąlygomis atidarė naują padalinį, kurio veikla vienareikšmiškai prisidės prie Lietuvos žmonių gerovės.

Suprantant, kad regionuose gyvenantys žmonės taip pat susidūrė su pandemijos iššūkiais, didelis dėmesys buvo skirtas regionams, 2021 metais surengta net 12 parodų Lietuvos regionuose.

Lietuvos nacionalinis muziejus pandemijos metu užtikrino nepertraukiamą veiklą, paslaugų prieinamumą, didino jų kokybę, tačiau taip pat dar intensyviau bendradarbiavo su mažesnėmis kultūros įstaigomis, taip prisidėdamas prie jų gyvybingumo skatinimo. Sukurta kokybiškų virtualių paslaugų bazė, kurios tolimesnis plėtojimas svarbus ne tik pandemijos aplinkybėmis, bet yra ir viena iš veiksmingų priemonių, mažinančių socialinę, ekonominę ir kultūrinę atskirtį regionuose.

Lietuvos nacionalinis muziejus, kurdamas naujas paslaugas, atsižvelgė ir į švietimo sektoriaus patiriamus iššūkius, tad buvo sukurta ir nuolat plečiama bei tobulinama nuotolinių edukacijų pasiūla, organizuotos virtualios paskaitos, ekskursijos, susitikimai. Taip pat sukurta nemažai nemokamų virtualių paslaugų ir produktų, kuriuos pasitelkęs muziejus pasiekia plačią auditoriją ir prisideda stiprindamas visuomenės psichologinę sveikatą bei pilietiškumą.

Muziejaus direktorė

Rūta Kačkutė